

ЗМІСТ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНИХ ШКОЛАХ США

Стаття присвячена дослідженню тенденцій формування змісту освіти в державних школах США, головними з яких є поступовий перехід від монокультурної до полікультурної освіти. Здійснено аналіз освітньої політики Польщі

В умовах оновлення національної школи в Україні, активних пошуків, шляхів і способів удосконалення змісту освіти особливе значення має аналіз сучасного стану закордонної школи й раціональне використання зарубіжного педагогічного досвіду. Зближення української системи освіти зі світовими стандартами знаходить своє відображення у змінах, які відбуваються у змісті шкільної освіти.

Окреслені проблеми стають дедалі актуальніші і привертають увагу багатьох науковців. Зокрема, дослідженню цих питань присвячені праці К. Волкова, Г. Дмитрієва, В. Ільченка, Б. Коротяєва, Ч. Купісевича, І. Лернера, В. Леднева, В. Оконя, Н. Кузьміна, З. Малькова, У. Макі, В. Пилипівського, а також матеріали щорічних доповідей департаменту освіти США, та матеріали конференцій з даної проблематики.

Метою цієї статті є дослідження тенденцій формування змісту освіти в державних школах США, здійснення аналізу освітньої політики Польщі.

Вплив філософських течій (прагматизму, біхевіоризму, раціоналізму, неотомізму, ідеалізму, реалізму та екзистенціалізму) на педагогіку США проявляється в різних формах і з різним ступенем інтенсивності. Це залежить від характеру філософської течії та її впливу на суспільну думку. Посилена увага педагогів до філософських засад освіти пов'язана з тим, що на сучасному етапі все більшої актуальності набуває проблема зв'язку методологічних концепцій освіти з практичними шляхами їх реалізації в школі [1: 20].

Цілі освіти в США мають три рівні: суспільний, шкільний або окружний, предметний. Мета освіти на суспільному рівні – виховання й навчання учнів – майбутніх гідних громадян країни, здатних примножити її потенціал і зберегти стабільність і спадковість інститутів влади. Мета освіти на шкільному та окружному рівні – підготовка учнів до успішного функціонування в суспільстві,
© Слоньовська О.Б., 2007

формування готовності швидко й правильно приймати рішення в залежності від конкретної ситуації. Мета певної навчальної дисципліни – дати набір умінь, навичок та інформації, які можна буде використати в майбутньому.

Цілі освіти співвідносяться з принципами державної освіти в школах США, серед яких американські педагоги виділяють такі: 1) динамічний культурний розвиток; 2) гуманізацію освіти; 3) активність; 4) трудову орієнтацію школи; 5) самовизначеність особистості; 6) колективну спрямованість навчання; 7) демократизацію; 8) культуровідповідність освіти [1: 21].

Проведений аналіз сучасної шкільної освіти показав, що для освіти США в 90-х роках характерні такі головні особливості:

- у навчальному плані робиться акцент на вивчення англійської мови, математики та основ природничих наук;
- комп'ютеризація суспільства впливає на шкільні програми й відображає ширше застосування сучасних інформаційних технологій;
- приватні підприємці виявляють більшу зацікавленість у стимулюванні шкільної реформи і створенні нових навчальних технологій;
- триває суперечка між федеральними й місцевими управліннями освіти щодо фінансування шкільних округів.

Особливості освіти США відбиваються у змісті шкільної освіти.

Зміст освіти визначається як педагогічно адаптована система знань, способів діяльності, ціннісного відношення до світу, як система засад соціального досвіду, відображених у типах діяльності, втілених у навчальних дисциплінах і програмах [1: 24].

При відборі змісту освіти в державних школах США враховуються особливості етнічних груп, кожна з яких робить свій внесок у формування соціального замовлення на всіх рівнях (окружному, штату, загальнонаціональному). Якщо рухатися від більш низького рівня освіти до більш високого, відбувається узагальнення соціальних потреб, які складаються на кожному окремому рівні. Таким чином, загальнонаціональне соціальне замовлення являє собою сукупність головних потреб суспільства в змісті освіти, які реалізуються в конкретних навчальних програмах і дисциплінах. Соціальне замовлення розраховане на більш тривалу перспективу, тому що враховує глобальні чинники всіх сфер функціонування суспільства. При складанні соціального й державного замовлення формується єдиний вектор розвитку змісту освіти.

Джерело формування змісту освіти становить соціальний досвід, типи діяльності людей, методи й засоби навчання, організаційні форми навчання, шкільні умови й можливості.

Під тенденціями формування змісту освіти ми розуміємо напрямки його розвитку, які обумовлюються впливом соціальних, культурних і наукових чинників. Тенденції мають проєктивний характер, визначають напрямки розвитку школи не тільки у зазначений період (остання третина ХХ століття), але й намічають подальші перспективи. Саме виділення провідних тенденцій формування змісту освіти дозволяє зіставити зміст освіти в школах США та України.

У ході дослідження було виявлено наступні тенденції формування змісту освіти в школах США: першочерговий розвиток базової освіти, системне реформування змісту освіти, диференціація змісту освіти, введення стандартів у зміст освіти, комп'ютеризація змісту освіти, гуманізація змісту освіти, американоцентризм змісту освіти, поступовий перехід від монокультурного до полікультурного змісту освіти, подальший розвиток двомовної освіти [2: 55].

Для української освітньої системи значний інтерес становить вивчення польської освітньої політики, оскільки її кращі сторони можуть бути застосовані у вітчизняній практиці.

Сьогодні освітня політика Польщі розробляється з урахуванням невіршених у минулому актуальних завдань, а також з орієнтацією на західноєвропейські тенденції розвитку освіти.

Головна проблема минулого полягала в моноідеологізації та політизації. Саме тому на початкових етапах політичних і соціально-економічних перетворень (1993 р.) польський уряд опублікував документ "Гарна і сучасна школа - продовження змін у системі освіти".

Оголошена в документі реформа серед введення альтернативних навчальних програм, озброєння учнів уміннями, необхідними для життя в сучасному суспільстві та ін., передбачала збереження і використання позитивних традицій, у тому числі й взаємодії в колективі, навчання в команді та ін.

Прийнятий у 1994 р. Міністерством народної освіти документ "Головні напрямки вдосконалювання системи освіти в Польщі" важливими орієнтирам и визначив "...дотримання прав дитини і її основних свобод; повагу до батьків дитини, її культурної ідентичності, мови та національних цінностей країни, у якій вона живе або вихідцем якої є; підготовку дитини до громадського життя у вільному суспільстві, для якого характерна атмосфера взаєморозуміння і миру, толерантності, рівноцінності статей, а також дружби стосовно інших народів, етнічних і релігійних груп" [3:85].

Усе це повною мірою стосується і студентської аудиторії та свідчить про те, що Польща реформує систему освіти відповідно до полікультурних традицій, які сформувалися в концепціях багатьох розвинутих країн.

Розуміючи необхідність полікультурного підходу до побудови освітнього процесу, забезпечення охорони національної мови і культури малих народів в умовах освітніх установ, Польська держава сьогодні, наприклад, створює школи національних меншин, у яких, відповідно до Закону, гарантується збереження національної, етнічної, мовної та релігійної ідентичності, можливість вивчення рідної мови, національної історії та культури.

Аналіз досліджень, присвячених реформуванню освітньої системи Польщі, показує, що саме в плані гармонізації "моно" і "полікультур" можлива організація, за бажанням батьків, навчання в групах, класах, школах мовою тієї чи іншої меншини або з додатковим вивченням рідної мови, історії та культури.

Держава виявила повагу до прав батьків на виховання дітей відповідно до їхніх релігійних і філософських поглядів та переконань і забезпечила правові основи функціонування альтернативних шкіл [3:87].

Отже, в освіті США взаємодіють дві протилежні тенденції – з одного боку, широкий спектр філософських і теоретичних засад змісту освіти зумовлює його різноманітність, з іншого – підвищення ролі держави у формуванні змісту освіти призводить до його стандартизації. Характерною особливістю змісту освіти в школах США є його утилітарна спрямованість, підвищення ролі гуманітарної інформації в змісті освіти. Реалізації індивідуальних здібностей учнів сприяє наявність у програмах шкіл США трьох паралельних курсів – спрощеного, нормативного й поглибленого, а також великої кількості елективних курсів [4: 7].

Зміст освіти знаходиться під впливом теорій, для яких характерна гіперболізація одних цілей (здобуття соціального досвіду, виділення головних ідей) і недооцінка або ігнорування інших (озброєння сучасною науковою інформацією, забезпечення пропорційності навчального матеріалу про світ у цілому і про рідну країну).

Список використаних джерел та літератури

1. Литвинов О.И. Проблема поликультурного образования в школах США // Вісн. Луган. держ. пед. ін-ту ім. Т.Г. Шевченка – Луганськ, 1997. – №2 – С. 20-24.

2. Литвинов О.И. Антирацистский аспект поликультурного образования в школах США // Вісн. Луган. держ. пед. ін-ту ім. Т.Г. Шевченка – Луганськ, 1997. – №3 – С. 55-56.
3. Савина А.К. Польша: образовательная политика государства для XXI в. // Педагогика. – 2002. – №8. – С. 80-88.
4. U.S. Department of Education: New directions in late '80s: The ninth annual report. Washington 1985. – P. 7.

O.B. Sloniowska Opis oświaty w państwowych szkołach Stanów Zjednoczonych.

Artykuł jest przeznaczony do omawiania tendencji formacji oświaty we współczesnych szkołach Stanów Zjednoczonych z których jest postępowe przejście od monokulturalnej do polikulturalnej oświaty. Zrobiono analizę oświatowej polityki Polski.

O.B Slonovska. Educational Content in the State Schools of the USA.

Tendencies of educational content formation in state schools, the major ones are gradual transition from monocultural to multicultural education are investigated in the article. The analysis of the educational policy of Poland was carried out.